

OD ISTE AUTORKE

Verica Vinsent Kol

MAGIČNI TEATAR LJUBAVI I SMRTI

Verica Vinsent Kol
Mirjana Uzelac

Ubistvo pod pseudonimom

■ Laguna ■

Copyright © 2022, Verica Vinsent Kol, Mirjana Uzelac
Copyright © 2022 ovog izdanja, LAGUNA

*Svim autorkama kriminalističkih romana
u zemlji i regionu koje svojom maštom i senzibilitetom
daju jedinstveni doprinos ovom jedinstvenom žanru*

1

Petak, 31. maj, 8.40

„Tebi će ubistva definitivno doći glave“, reče Olga. „Ubiće te ubistva.“

Bila je svesna toga da je gladna. Ali kakve je šanse imalo nešto tako prozaično kao što je glad u poređenju sa ubistvom? Ubistvima.

Ona zatvori oči i pokuša da na trenutak isprazni mozak, da se koncentriše samo na zvuk sitne prolećne kiše koja je kuckala o prozor iznad radnog stola.

Iza njenih leđa dopre nešto manje romantičan zvuk. Spejd je bio strpljivo kuče, ali sve je, očigledno, imalo svoje granice.

Olga duboko uzdahnu i otvori oči. „Petnaest minuta, Spejdi. Časna hamletovska“, reče, skloni sa ekrana kompjutera ubistvo i nađe na internetu sajt časopisa *Crimes & Times*, na koji je bila pretplaćena, da vidi je li objavljen novi broj. Bilo je to jedno od malih zadovoljstava pri vrhu njene top-liste. Sa ljubavlju i zahvalnošću Olga pomisli na svoju sestričinu Anu, koja je, nakon završenih master studija računarstva, ostala da radi u Londonu i omiljenoj tetki obezbedila pretplatu kao rođendanski poklon. Novi broj je bio tu. Samo da preleti pogledom naslove, onda će, kada se vrate iz šetnje, spremi sebi nešto za jelo i čitati

natenane. Olga je već dugo pokušavala da odgonetne zašto su u nekim zemljama krimići tako popularni da u svako doba na svim top-listama čine više od polovine među prvih deset, a negde je drugo izdanje izuzetak. A napiši ljubić-porniĉ kao ona Danica kako-li-se-već-zove i eto ti i top-liste i sto pet izdanja.

Ili je to iz nje govorila zavist?

Olga prvo kliknu na vest o romanima koji su ušli u najuži izbor za *New Blood Dagger*, nagradu koju jednom godišnje dodeljuje CWA, Udruženje pisaca kriminalistiĉkih romana u Velikoj Britaniji, za najbolji prvenac.

Pažnju joj privuĉe naslov *Queen of Spades, Death in Spades*. Pomisli kako je u pitanju simpatična igra reĉi i, već po navici, upita se kako bi to prevela na srpski: *Pikova dama, smrt na lopate? Užas. Kraljica u piku, ašov o glavu? Još veći užas. Možda... Tajna pikove dame?* Olga požuri da proĉita blurb i oseti kako joj je srce zalupalo. To nije bila koincidencija, to je bilo neverovatno! Zaplet je bio maltene isti kao zaplet njenog prvog romana koji se zvao baš tako – *Tajna pikove dame*. Olga ponovo proĉita ime autora: Marijan Moris. Zavrte toĉkiĉ miša pokušavajući da nađe prikaz romana, komentar, kritiku, bilo šta što bi joj objasnilo kako je ta Marijan Moris iz Engleske, ili odakle god da je bila, mogla da smisli isti roman kao Olga Gavrilović sa Voždovca.

Konaĉno joj se posreći: kritiĉar, i to jedan od poznatijih, u ĉlanku pod nazivom „Poĉetak puta prema prestolu?“, hvalio je „genije“ Marijan Moris i njen „iznenađujuće nebritanski senzibilitet“ i „natproseĉno originalne likove“, koji su, sasvim nedvosmisleno, bili isti oni likovi koje je Olga danima gajila u svojoj glavi kao neke retke egzotične biljke, dajući im lica i grimase, fobije i religijska opredeljenja, traume iz detinjstva i alergije.

„Pa fala kurcu da je nebritanski, jebò vas šinter“, opsova Olga i hitro ustade od stola da popije tabletu za snižavanje pritiska pre nego što se šlogira. Spejd uspravi uši. Gledao ju je kao da se pita treba li pozvati hitnu pomoć.

Olga lagano izbroja u sebi do deset, vrati se za sto i ukuca ime Marijan Moris na *Guglu*. Našla je samo kratku vest iz *Gardijana* da je njen roman u konkurenciji za *Dagger* i ovo što je upravo pročitala. Olga pomisli kako je trebalo da popije dve tablete. Kako je zlotvor mislio da će mu to proći? Odgovor nije bio komplikovan: ko god da je bio u pitanju – nije računao na nagradu! Ko god da je bio u pitanju mislio je da će se roman, neminovno dobar s obzirom na to da ga je objavio *Harper Kolins*, jedan od najvećih svetskih izdavača, ali ipak samo kap u gigantskoj produkciji na engleskom govornom području, isplatiti i lepo zaraditi, a onda, kao i hiljade drugih, biti za-boravljen. Uručenje nagrade bilo je predviđeno za 28. januar sledeće godine. Nije bilo nijedne slike „autorke“.

Olga je dobro znala šta bi se desilo da je ona poslala svoj roman, faktički taj isti roman, preveden na engleski, tom istom izdavaču: bez posredovanja literarnih agenata rukopis bi ostao nepročitan. Šanse da bilo koja inostrana izdavačka kuća objavi krimić nepoznatog autora sa šizoidnog Balkana bila je ravna očekivanju da se sretnoš licem u lice sa Gospom iz Međugorja i s njom razmeniš brojeve mobilnih.

Spejd zalaja odmah pored nje i Olga vide da je doneo povodac i spustio ga ispred njenih nogu. Spejd je bio pametno kuče.

„Gazdarica ti je malo matora za tu vrstu energije, Spejdi“, reče dok je Spejd nestrpljivo naskakivao na vrata čekajući da ona navuče jaknu u predsoblju.

Osetivši kako joj, dok ih je najsporiji lift na svetu spuštao sa desetog sprata, srce i dalje lupa, Olga pomisli kako je trebalo da, uz tabletu, uzme i dozu travarkinog čaja. Dok se svojevremeno trudila da prodre u tajne travarstva upravo za potrebe *Tajne pikove dame*, neki prijatelji iz Knjaževca uputili su je na rumunsku Ciganku koja je bila poznata u celom regionu. Poznanstvo s njom bilo je zaista otkrovenje i mimo materijala za roman: zbog nekih od mešavina koje joj je prodala Olga bi se osetila kao dete rođeno u braku Agate Kristi i Džejmisa Elroja; od nekih

je spavala kao beba; beba sa vrlo čudnim, detaljnim snovima, doduše, ali takve snove je mogla da upotrebi u pisanju, što je, u *Pikovoj dami*, i uradila, a što je jedan od najpoznatijih svetskih kritičara hvalio na sav glas: snove Olge Gavrilović. Hej! Snove Olge Gavrilović, o kojima će čitati na hiljade ljudi širom sveta, ali nikada neće saznati da su to snovi Olge Gavrilović, zato što joj je neki izrod ukrao njeno dete, njenog prvenca. Ali ko? Bila je relativno sigurna da nije u pitanju neki napaljeni klinac koji je hakovao njen mejl u potrazi za detaljima kreditne kartice. Ne, šema je podrazumevala proces: neko je roman morao da prevede, neko je imao tako dobre veze da ga progura u *Harper Kolins*. Božinovski? On je bio prevodilac... Ali zašto bi onda uopšte pristao da objavi roman u zemlji? Neko od drugih izdavača kojima je slala roman? Neko od njih je mogao da ima veze u *Harper Kolinsu*.

Olga zastade ispred zgrade da duboko udahne vazduh, ali činilo se da Spejd nema strpljenja za meditaciju. „Okej, okej“, reče Olga dozvolivši mu da je povuče. „Možda usput možemo da smislimo još jedno ubistvo. Jesmo maheri za ubistva il' nismo?“

Šalu na stranu, Olga je zaista volela ceo taj proces smišljanja „inteligentnog ubistva“: kreiranje ubice i žrtve, metoda, prilike, zapleta i podzapleta, podmetanje crvenih haringi. I, sudeći po kritičaru svetskog glasa, u svom prvom romanu izvela je to perfektno. Uz „nebritanski senzibilitet“, ha-ha.

Nažalost, prodaja *Tajne pikove dame* u zemlji nije odražavala hvalospev engleskog kritičara. Pokušavajući da kontroliše zahuktalu parnu mašinu od kučeta koje ju je vuklo niz ulicu – Spejd je oduvek odbijao da hoda kao svi ti dobri kučići koji su poslušno cupkali uz nogu vlasnika – Olga pomisli kako je, jednom kada je završila sa pisanjem romana, trebalo da bude strpljivija, možda svesnija svojih kvaliteta. Ali nije to bilo kao da je zaista imala izbora: iako je poslala rukopis na nekoliko adresa, samo ju je jedan, začudo ljubazan i odgovoran urednik, u ime *Atlantisa*, najvećeg izdavača u zemlji, obavestio da

je njihov godišnji izdavački plan već zaokružen i da trenutno ne primaju nove rukopise. Savetovao joj je da pokuša ponovo sledeće godine. Ostali nisu našli za shodno da kažu ni: „Hvala, nismo zainteresovani.“ Profesionalno, nema šta.

Onda se desio Toni Božinovski, intelektualac, pesnik, renesansni čovek XXI veka; bar po sopstvenom mišljenju. Olgino se prilično razlikovalo, no to je bila beleška za sopstvenu arhivu. Jer on je pristao da objavi njen roman.

Desilo se to sasvim slučajno: prilikom jedne Anine posete Beogradu, njih dve su, bazajući gradom, slučajno zalutale na promociju neke knjige u kojoj je on učestvovao. Ana, koja je kao studentkinja radila na Sajmu knjiga i tada ga upoznala, prišla je da se pozdravi, i tako saznala da je u pitanju knjiga koju je izdala njegoova izdavačka kuća *Venustas*. Ana je načela temu, odigrala ulogu posrednika i, sasvim neočekivano – desilo se šta se desilo. „Poštovana Olga“, pisao je Božinovski u uzvratnom mejlu, „*Venustas* nije izdavačka kuća koja objavljuje komercijalne naslove, bla-bla-bla... ali vremena se menjaju, bla-bla... biće mi zadovoljstvo da se otisnemo u novu avanturu baš sa vašim simpatičnim romanom.“

Čak ni ta totalno neadekvatna odrednica „simpatičan“ nije mogla da zaseni Olginu radost. Objavljeni pisac, bre, i to neko iza koga je stala izdavačka kuća Tonija Božinovskog, čestog člana žirija koji su dodeljivali književne nagrade. Šta je više mogla da traži bivša službenica uprave koja je veći deo radnog veka provela u klaustrofobičnoj kancelariji trošeći nerve na nadržane stranke.

Mada, to je bila persona za javnu upotrebu. Privatna Olga nije o sebi mislila kao o osobi koja službuje bilo čemu i bilo kome. Osim sebi, naravno, i svojim ljubavima, i možda je to bio razlog što je njen brak od početka bio osuđen na propast: možda u njoj nije bilo mesta za druge ljubavi sem knjiga.

Umesto toga, Olga je – naravno, u skladu sa objektivnim mogućnostima – izabrala „prostu šemu“: radi što više ono što

voliš, ostalo koliko moraš. Čitala je kad god bi imala vremena, na srpskom i engleskom. Olgin engleski, mada zbog te brzopleitosti od ranog braka nikada nije završila fakultet, bio je – bar ako je bilo suditi po prevodima koje je čitala ili, tačnije, nije mogla da čita koliko su bili loši – bolji nego u mnogih diplomiranih filologa. Osim prihoda od časova koje je davala, omogućio joj je da prati šta se dešava na tom planu u zemlji i svetu, da skidajući romane sa besplatnih sajtova otkriva nove pisce, jednom rečju – da ostane u svetu knjiga. Odlazak u invalidsku penziju, nakon što su je posledice lakšeg moždanog udara ostavile relativno neoštećenom, bar kada je mašta u pitanju, doneo je prednosti: mogla je da se potpuno posveti pisanju. Kada je prva priča koja je izašla iz njene glave pobedila na regionalnom konkursu, Olga je znala da je reverzibilna osmoza u njenom slučaju uspešno proradila i da je u njenom životu uspostavljena dragocena, dugo željena ravnoteža.

Sve je moglo biti materijal za njene priče, svako novo iskustvo, svako novo poznanstvo. Olga je pedantno skicirala karakterne osobine i ponašanje ljudi koje je sretala, razmišljajući o fiktivnim likovima kojima će ih dati, o davaocima i primaocima u njenom mikrokosmosu, o eksploatorima i eksploatisanima, o ubicama i žrtvama. Bila je to neka vrsta moći i ona je u njoj uživala.

Olga otkaçi povodac da pusti Spejda da se istrçi po parkiću oko crkve.

„Draga Olga, mislim da je fer da podelimo rizik“, rekao joj je Toni Božinovski kada joj je saopštio da je voljan da preuzme objavljivanje *Tajne pikove dame*. Predlažem da snosimo troškove objavljivanja i distribucije fifti-fifti i tako zapravo budemo koizdavaçi, tako da ćete vi umesto 10 odsto od prodaje, što je norma kod standardnih ugovora, dobiti 50 odsto.“

Od tada je na ime honorara dobila 20.000 dinara. Božinovski je tvrdio da on nije zaradio ni toliko, da se roman još nije isplatio, ali da ne brine, on upravo radi na novoj strategiji

za prodaju, a onda ide sajam za koji ima posebne planove, maksimalno do kraja godine dobiće i uloženo i profit. Profit? Naravno, on joj apsolutno garantuje profit. Čuj, profit! Vraćene pare plus profit! Dovoljno da po istom principu uloži u drugi roman i da joj nešto i ostane. Možda je u pitanju nekakva progresija, pomislila je tada, početničke muke kroz koje mora da prođe većina pisaca. I to mora da je bio razlog što je bila toliko glupa da mu, uprkos tome što ju je mesecima maltretirao oko sitnica i gluposti prilikom objavljivanja *Tajne pikove dame*, pošalje i rukopis drugog romana.

A onda ju je njegov odgovor na taj potez totalno iznenadio: „Draga Olga, svaki pisac mora da kreira jedinstveni imidž i na tržištu nađe prostor za sebe. Vaš prvi roman nije bio bestseller, ali vi ste zakoračili na tu stazu čvrstim korakom: izašli ste iz senke, čitaoci su čuli za vas, i budući da je to, bez sumnje, plod našeg zajedničkog napora, ja ne vidim razlog da ne nastavimo dalje tom stazom, zajedno, pametniji i bogatiji za jedno dragoceno iskustvo. Iskreno se nadam da će *Ponoćna kletva* biti hit. Ja ću, budite u to sigurni, dati sve od sebe da se to desi. Sve troškove bi ovog puta snosio *Venustas*. Radujem se daljoj saradnji, bla-bla.“

I to bi bilo... recimo prihvatljivo, da svega dan pre njegovog mejla nije zatekla i mejl iz *Atlantisa*. Obeshrabrena njihovim odgovorom nakon što im je poslala rukopis prvog romana, Olga nije ni pokušala da im pošalje drugi, ali ispostavilo se da ga je, na svoju ruku, poslala Ana, jedina osoba kojoj je Olga davala svoje rukopise na čitanje, i neko se za divno čudo tamo ozbiljno pozabavio njim. Epilog: „Roman nam se vrlo dopao i uz manju uredničku intervenciju mogao bi da bude objavljen sledeće godine.“

Olga je vrlo dobro znala šta znači biti *Atlantisov* autor. Samo je trebalo da proguta malu grižu savesti koju je osetila zbog Božinovskog. Što, ruku na srce, nije bilo teško. Božinovski je, kao čovek, bio lažniji od njenih izmišljenih likova.

Olga shvati da je kiša prestala da pada i svuče kapuljaču s glave.

Sigurnost je, poprimivši formu otkrovenja, stigla sa suncem koje se, kao da mu je dosadilo da je pušta da lupa glavu u tami dileme, na trenutak promolilo iza oblaka. Olga oseti kako zadržava dah. Pa naravno! Sve to odlaganje, primedbe na red reči u rečenici, koje bi ona poslušno promenila samo da bi ih, uz njegovo izvinjavanje, vraćala u početno stanje, pomešano sa „izvinjavam se što se nisam ranije javio, ali poslednje tri nedelje bile su vrlo haotične“, ili „bio sam deset dana u inostranstvu“, ili „sve je dobro, samo ako biste mogli da malo obratite pažnju na dijalog u devetom poglavlju, mislim da bi bla-bla...“ i tome slično. Pa naravno: roman *Queen of Spades* morao je biti objavljen pre *Tajne pikove dame*.

„*You fucking son of a bitch*“, reče Olga. „Ti si mrtav čovek.“

2

Petak, 7. jun, 19.40

Danica D. Teofilović pruži potpisani primerak svog najnovijeg romana *Ljubav u senci baobaba* mladoj, dugonogoj devojci u šorcu i hulahopkama interesantnog dezena. Imala je osećaj da su joj se usne trajno rastegle od osmehivanja, da više nikada neće moći da ih zatvori. Uz bolove u leđima i u stopalima na silu uguranim u cipele koje je nosila samo u ovakvim prilikama, bila je spremna ili da brizne u plač, ili da napravi scenu i priušti tabloidima baš ono što im njihova crna plaćenička srca ištu.

Promocija je bila dozlaboga dosadna, a potpisivanje zamorno. Vremena kada ju je prožimala trema pred publikom, kada je unapred smišljala „personu za promociju“ i pred ogledalom vežbala izraze lica koji bi bili dovoljno fotogenični za kamere, bila su već odavno iza nje. Promocije su bile kuluk, plaćanje cene, nešto bez čega ne samo da je mogla da živi nego bi platila da se ratosilja bede.

Naravno, to je u životu izgrađenom na kompromisu bilo nemoguće. Da je postala ono što je želela da postane i, jednom davno, u nekom drugom životu, mislila da će postati, možda bi mogla sebi da priušti da – nenašminkana i u ravnim cipelama – kaže izdavaču da njen svet nije kompatibilan sa svim tim

sranjem; da ga ucenjuje svojom književnom slavom i stavi mu do znanja da „srpska Silvija Plat“ nema ni najmanju nameru da bude tabloidna tema.

Aha, kako da ne. Danica potraži pogledom Baneta. Hitno joj je trebalo piće, nešto duplo, ako je htela da preživi ovaj teatar apsurda. Pogled joj pade na veliki plakat koji je izdavač nakačio na zid restorana: Danica D. Teofilović i njen novi roman koji će, po običaju, uskoro biti prvi na listi najprodavanijih izdanja. Čemu onda ovo, upita se Danica, ovo poniženje promocije u kafani umesto u nekoj od knjižara koje je *Atlantis* imao na raspolaganju? Kič kao komplementarna pozadina njenom književnom dometu?

Vlasnik restorana, skorojević s novopronađenom pasijom za gomilanjem dobrih vina, koju mu je najverovatnije omogućilo neko nelegalno bogaćenje preko noći, uhvati njen pogled i podiže čašu da joj nazdravi. Novinari i fotografi medijskih kuća, dobivši priliku da piju o tuđem trošku, gurali su nos u čaše, vrteli ih i podizali ih prema svetlu, i osvrtali se za konobarom da sa poslužavnika skinu sledeću besplatnu dozu. Negde iza nje tamburaši su obezbeđivali zvučnu umetničku podršku.

Danica nije bila veliki ljubitelj vina niti tambura. U njenom životu, bar onom delu gde je mogla da bira, piće je bilo votka, ponekad viski ili dobra rakija, a muzika je bila ona bez reči, klasika ili meki džez. Ponekad, kada bi to bilo baš neophodno, dodala bi u kombinaciju bensedin. Da, naravno da je znala da je alkoholizam zapravo želja za samouništenjem, samoubistvo na rate; dovoljno psihijataru joj je objasnilo tu činjenicu. Ali koncept je još bio suviše apstraktan da bi nešto menjala. Uostalom, ko je zaista mogao da tvrdi da je ona alkoholičarka? To nije bilo nešto što se vidi pod mikroskopom.

„Draga, divna si“, reče joj – pristivši sa čašom u ruci i sveže isfeniranim dodacima za kosu – „koleginica“, još jedna autorka novoizmišljenog žanra „žensko pero“. Onda se nagnu preko

stola i upilji se u nju. „Deluješ umorno. Ja bih na tvom mestu proverila da nije štitnjača.“

Danica odloži olovku i slatko se osmehnu. „Hvala ti, draga, na brizi, ali nemoj da je trošiš na mene. Možda da ti proveriš dioptriju? Eno Marija Kostić ti obleće oko muža, ako nešto ne preduzmeš, njen je dok kažeš deseto izdanje“, reče odmahnuvši glavom u pravcu još jedne od „književnica“ iz *Atlantisove* komercijalne ergele.

„Nešto smo utanjili sa živcima“, reče kolegunica i udalji se.

Danica oseti talas vrućine kako joj pali lice, potom i telo, pa baci pogled na svoje poprsje da proveri da li je znoj što joj se slivao između grudi probio kroz haljinu. Klimaks ju je rasturao. Srećna što trenutno nema nikoga ispred nje da čeka na potpis, zauzda jecaj u grlu i snažno stisnu oči da predupredi suze da stignu u javnost. Od gneva božanskih proporcija do samosažaljive plačipičke – krajnosti su od nje pravile ludu osobu. Ponovo pogledom potraži Baneta.

Atlantisov PR momak, u tesnom sakou koji kao da je pozajmio od mlađeg brata, umetnički razbarušen, sa štreberskim naočarima kao detaljem koji je, valjda, trebalo da sugeriše bliski odnos sa proizvodom koji promovise, pružao je Daničinu knjigu plavokosoj ženi koja joj je bila okrenuta leđima. Pored nje je, prisno je obgrlivši jednom rukom oko struka dok je u drugoj držao čašu vina, stajao muškarac u sakou od tvida i somotskim pantalonama, sa prosedom kosom vezanom u repić. Danica zadržu dah. Je li moguće...?

„Gospođo Teofilović“, obrati joj se osmehnuta obožavateljka s romanom u rukama. Sudeći po izgledu, mogla je da posluži kao prototip te nove sorte sredovečnih žena, kojih je svakim danom bilo sve više u distopijskom haosu u koji se ovaj svet polako ali neumitno pretvarao: ispeglana duga kosa, neprirodno naglašene jagodice i oči iskošene zatezanjem kože, pačji kljun umesto usta, očigledno profesionalno našminkana, garderoba

nesumnjivo firmirana. „Ja imam sva vaša dela, svih devet knjiga. I moja sestra vas obožava. Iskreno, vi ste nam otvorili oči. Sofija, ona, znate, radi u prosveti, misli da bi vas trebalo staviti u srednjoškolsku lektiru. Vaše junakinje su snažne žene, od kojih bi današnje generacije devojaka mogle štošta da nauče.“ Zabaci kosu. „Eto, i moj muž...“ Danica isključi zvuk, posmatrajući ženu kako otvara i zatvara klapnu i pitajući se da li kroz sloj masti, po svoj prilici izvučene iz dupeta, uopšte može da oseti poljubac. Ili su poljupci u njenom svetu bili zapravo nevažan deo priče? Ono što je u toj priči bilo važno svodilo se, najverovatnije, na muževljev biznis. Pomisli kako će, ako uskoro ne dobije to piće, prevrnuti sto ispred sebe i početi da vrišti.

Danica potpisa knjigu – „Dragoj Saši, srdačno“ – i pređe pogledom po restoranu. Bilo je prisutno dosta *Atlantisovih* perjanica, čak i nekoliko onih koji su smatrani „ozbiljnim piscima“, svi su zajedno doprinosili politici kuće koja je glasila „svi smo mi porodica“. U stvarnosti je to bilo nešto drugačije. Na licima većine „ozbiljnih“ bilo je evidentno da – na neki način kao i ona – ovim putem samo odrađuju dug izdavaču. Naravno, nije to bilo ništa specifično za ovo tržište, ona je toga bila vrlo svesna. Uostalom, jedno-dva pojavljivanja – uz povremeno kolutanje očima ili znalački osmeh istomišljeniku – mogla su se uz čašu ili dve dobrog vina podneti prilično bezbolno.

Pogled joj se ponovo vrati na muškarca s repićem i njegovu zgodnu plavušu. No oni su ovoga puta bili delimično zaklonjeni grupom od nekoliko žena koje su povremeno pogledale u njenom pravcu i komentarisale. Njene obožavateljke i ona – njihov idol, kome su falile samo svilene papuče na štiklu sa roze pufnom, čupavo kućence i bela vila sa bazenom, u pozadini, za savršenu fotografiju onoga u šta se pretvorila.

Da li je ijedna od tih imitacija žene znala da je ona diplomirala na katedri za svetsku književnost sa prosekom 9,6? Kako je postala to što je postala? Možda kada joj je, tokom ozbiljne depresije, neko savetovao da se bar povremeno mane crnih

misli i radi nešto „lako“, nešto što će je samo zabaviti? Ili kada joj je, nakon prvog romana – manje-više slučajnog proizvoda takve „zabave“ – njen prvi izdavač sugerisao da iz rukopisa izbac i „svu tu psihologiju“ i drugu tešku artiljeriju i onda je taj roman, sveden na jednostavne krokije kada je u pitanju psihološka podloga likova, doživeo neočekivani uspeh?

Sram. Najdominantnije osećanje koje je pratilo taj uspeh bilo je osećanje srama. Čak je i činjenica da se, zahvaljujući intervenciji izdavača, prošle godine ugurala u konkurenciju za najznačajniju književnu nagradu bila obojena tim sramom; i to nezavisno od ismevanja i prezira literarne čaršije.

U kompjuteru su joj čamile pesme, pripovetke, putopisi. Kada je to pomenula uredniku, rekao joj je: „Nije vreme za to, draga Danice. Možda jednog dana. Ti si jedinstvena, tron je tvoj. Ako bi da abdiciraš i odrekneš se krune, ima toliko kandidatkinja koje bi te vrlo rado zamenile...“ Sve u svemu, *Atlantis* nije bio voljan da je podrži u njenoj samoubilačkoj avanturi. Naravno, niko nije pomenuo kako rudnik lakih nota koji su činili njeni romani finansira ne tako tiražnu „ozbiljnu literaturu“. Kakva čast.

Danica se povremeno bavila mišlju da nešto od sopstvene „ozbiljne literature“ objavi pod pseudonimom. Uz to je obično išla zamišljena slika nje kako, jednom kada sve ispliva na videlo i istinska vrednost njenog pisanja bude dokazana, otkriva pravi identitet autora uz medijske fanfare i svima pokazuje srednji prst. Možda bi u tom slučaju i njen siroti psihijatar konačno mogao da odahne? Posle njenih seansi verovatno su i njemu trebala sredstva za smirenje.

„Pauza“, prenu je Banetov glas, taman kada je potpisala primerak romana još jednoj obožavateljki. Videvši da on u ruci drži veliku čašu nečega sa kriškom limuna, Danica se panično upita nije li joj, možda, u napadu nekakve brige za nju, doneo kiselu vodu. U tom slučaju bila je spremna da naruči sebi duplu votku, ispije je na eks i naruči još jednu.

„Ti si moj anđeo čuvar“, reče Danica kada je, još za stolom, povukla prvi gutljaj: votke nije bilo onoliko koliko bi ona sipala, ali bila je solidno zastupljena.

„Sviđa mi se ta funkcija“, reče Bane.

„Idemo napolje“, reče Danica. „Moram hitno da zapalim ili ću nekog lišiti života. I moram da se izujem.“

„A imidž? Šta ako te neko...“

„Usluka bosonogu, sa otečenim člancima. Iskreno? Zaboje me.“

Bane je nežno prihvati za mišicu i usmeri je prema izlazu.

Posle sijaset zamornih, bezličnih veza Branislav Dugalić je bio muškarac koji joj je prijao na mnogo načina. Upoznali su se u avionu, kada se vraćala s puta po Irskoj, gde je inicijalnu nameru da obavi sasvim specifično istraživanje za sledeći roman zamenila istraživanjem irskog viskija. Bane je sedeo pored nje. Ona je pila i objašnjavala kako je piće deo „projekta“. On joj je rekao da je penzionisani pilot, slušao je njene priče i uzvraćao smislenim komentarima svojim dubokim glasom. Odvezli su se istim taksijem do njenog stana. Ujutro joj je spremio doručak i doneo joj ga u krevet. Pitao ju je gde je gospodin Teofilović. Rekla mu je da je umro, odavno, još su bili mladi. Bila je to laž koja je, verovala je, njenim čitaocima zvučala bolje od istine: kakav bi autoritet na temu ljubavi mogla da bude žena koja se nikada nije udavala? Osim toga, tako je mogla da Danicu Dinić čuva u jednom posebnom, odvojenom svetu, u kome je pisala priče druge vrste.

Nije mogla da se seti kada je jela nešto ukusnije od tog prvog doručka sa Banetom. Pošto su bili skoro istih godina, među njima se pre svega uspostavila neka vrsta generacijske sponse. Trudio se da joj ugodu. Da joj se nađe. Živeli su odvojeno iako je sve više osećala da bi on bio rad da se preseli kod nje. Ali plašila se tog koraka. Njena promenljiva raspoloženja neretko su zahtevala samoću. Ali prijao joj je. Lep osmeh i savršeni biceps. Bane je bio predah, oaza u pustinji njenog emotivnog života poslednjih godina; ili decenija. Nije mogla da kaže sebi

da je srećna – sreća je bila koncept od koga je još odavno digla ruke – ali je sa izvesnim oprezom mogla da prizna da je, recimo, zadovoljna svojim životom.

„Mislim da si više nego zrela za odmor“, reče Bane kada su izašli napolje i smestili se za sto u uglu restoranske terase, otvoreno posmatrajući kako joj se, dok je palila cigaretu, ruke tresu.

Danica pomeri stolicu tako da su je njegova široka leđa bolje štitila od pogleda drugih pušača na terasi i ispi polovinu svog pića u dva gutljaja. „Ili da konačno probam nešto efikasnije od alkohola. Ili da se prebacim na horor i uzmem sebe za glavnu junakinju. Da isprovraćam demone.“

Jedno vreme su ćutali, na čemu mu je bila zahvalna, onda joj on pažljivo uze dogorelu cigaretu iz ruke i ugasi je. „Cirkuliši još jedno pola sata, pa palimo. Izdrži. Samo se prvo obuj.“

Danica nevoljno ugura noge u cipele i zakle se da će ih baciti kroz prozor kola čim sedne u njih. „Za to će mi trebati malo jača doza“, reče, pružajući mu praznu čašu. „Požuri, molim te.“

Još jedna obožavateljka stvori se pored nje čim se Bane udaljio. Ona preobožava njen novi roman. Njeno pisanje je tako preintuitivno. „Nije prepretenciozno?“, upita Danica, ali činilo se da je poruka – ovih dana „pre“ je lepljeno na sve i svašta i njeno, kako je to Bane solidarno prokomentarisao, „prepešničko uvo“ je neminovno patilo zbog toga – otišla u prazno.

„Dobro večer, Arijel“, reče glas iza nje i Danica oseti kako je kolena izdaju. Bila je u pravu! Sada je u trenutku morala da odluči treba li to da je obraduje ili baci u očaj: čovek sa prosedim repom i plavušom bio je Toni Božinovski. Trenutno ju je, diskretno odstranivši sopstvenim telom pre-osobu, gledao kao što je to uvek radio, kao da, na brzinu joj skeniravši mozak, sa zadovoljstvom konstatuje kako je glavna aktivnost tog organa i dalje bezuslovno obožavanje njega. Arijel! Ime kojim ju je svojevremeno zvao, po zbirci pesama Silvije Plat. „Hteo sam da dođem i ranije na neku tvoju promociju, da ti čestitam

na...“ – pauza je išla u kompletu sa novim osmehom, ovaj put šeretskim, pomalo saučesničkim i... sažaljivim? „Na svemu.“

Pokušavajući da se povrati i presabere, Danica hitno posegnu za jednim iz sopstvenog repertoara osmeha za javnost. Odmahnu glavom, kao u neverici. „Toni Božinovski. Lord Bajron na promociji mog romana. Pa kako si, Toni? Šta sanjaš, šta ti se događa? Je li na pomolu nova zbirka? Dugo nisam ništa čula o tebi. Doduše, vreme je postalo skupa roba. Znaš kako to ide.“

On na trenutak raširi oči, trepnu u nesumnjivom iznenađenju. Bila je sigurna da je shvatio. Upita se šta je očekivao: da brizne u plač i baci mu se u zagrljaj?

„Hm“, reče on sa izrazom lica genija koji shvata glupost oko sebe i prihvata je sa tihom, plemenito suzdržanom patnjom. Ili nešto slično. O Tonijevim izrazima lica mogle su se pisati analitičke studije. „Ja izgleda još nisam došao u fazu gde se ono troši na surogate...“ Odmahnu rukom i osmehnu se, da relativizuje ujed. „Da li još pišeš svoje divne pesme, bar u potaji?“, upita onda. Udari-pomiluj-udari. Škola šarma Antona Božinovskog.

Danica se glasno nasmeja. „U potaji. Kako romantično. A od koga bi to trebalo da se krijem i pišem u potaji?“

Toni joj položi ruku na rame i približi lice njenom, izolujući ih tim kratkim gestom od svega što ih je okruživalo. „Danice, prestani već jednom da se braniš i kad te niko ne napada“, reče tiho. „Ako pišeš pesme, voleo bih da ih pročitam, da vidim kako su godine i iskustva oblikovali tvoj poetski senzibilitet. Znaš šta? Zašto ne bi svratila do mene? Na Dorćolu sam i dalje. Osnovao sam izdavačku kuću *Venustas*, možda si čula, izdajemo prilično kvalitetne stvari. A imam i šarmantnu malu knjižaru, mislim da bi ti se svidela.“

„Čestitke“, reče Danica nakon kratkog oklevanja, suočena sa tom sinergijom njenih slabih tačaka. Poezija i Toni: mladost i snovi.

„*One cold vodka-tonic for one hot lady*“, prenu je Banetov glas. Ali pre nego što je stigla da otvori usta, negovana ruka sa

kratkim ali savršeno oblikovanim noktima premazanim bezbojnim lakom obavi se posesivno oko tvida Tonijevog rukava. „Tu si“, reče plavuša. Toni je oduvek bio sklon lepim stvaranjima, a ovo je bilo izuzetno lepo. Na uskom licu dominirale su oči, neobične, velike oči bledosivih irisa okruženih tamnoplavim prstenovima.

Toni sačeka da Danica prihvati čašu iz Banetove ruke i ponudi mu svoju. „Ja sam Anton, za prijatelje ali i javnost – Toni. Toni Božinovski“, reče. „A ovo je Vesna, moja supruga.“

Danica sa zadovoljstvom opazi lagani grč na njegovom licu koji je, znala je, bio reakcija na Banetov stisak. Bane ponekad nije mogao da odoli nagonu da svoju muževnost predstavi drugim muškarcima u njenom okruženju na prilično bazičan način.

„Danica i ja smo...“

„Znamo se sa fakulteta“, ubaci Danica.

Vesna Božinovski joj pruži ruku i Danica je prihvati. Ruka je bila uska, glatka i hladna. „Tako mi je drago“, reče Tonijeva žena. „Znate šta sam primetila? Uzgred, ja sam stjuardesa. Primetila sam da neke naše putnice čitaju vaše romane kada idemo na destinacije koje vi opisujete u njima. Pročitala sam i sama nekoliko. Opisi su vam savršeni. Ja sam vam živi svedok.“

„Kakva slučajnost, Bane je pilot“, reče Danica, shvativši istog trenutka da nije to nameravala da kaže. Položi ruku na njegovu mišicu i oseti kako je napet.

„Stvarno?“ Vesna pogleda Baneta sa otvorenom radoznalošću. „Kako to da se nismo ranije sreli?“

„Privatne kompanije, pa rana penzija“, reče Bane.

„Penzija u tim godinama? Zavidim“, reče Toni odmerivši ga kratkim pogledom. Danica oseti neku vrstu ponosa – Bane je izgledao kao model muškarca sa velikim M – paradoksalno poželjevi u isto vreme da je on neki nagrađivani književnik, profesor, naučnik. Oseti pod rukom kako se Banetova napetost pojačava.

„Neverovatno“, reče Vesna. „Izgledate kao da nemate više od četrdeset.“

„To vam je zaista kompliment. Vesna je ekspert za estetsku dimenziju ljudskog roda“, reče Toni i Danica istog trenutka shvati prirodu njihovog odnosa: i on se, uprkos svim njenim drugim atributima, stideo činjenice da mu žena nije intelektuala.

„Za koga ste leteli?“, upita Vesna Baneta, ignorišući Tonijevo proseravanje. Danica se osmehnu Toniju, pokušavši da u osmeh stavi isto sažaljivo razumevanje koje je prethodno uočila u njegovom.

„Za nekoliko raznih kompanija. Ali ovo je Daničino veče, a ona je već malo umorna. Trebalo bi da krenemo.“ Bane zagrlj Danicu i poljubi je u kosu.

Toni posegnu u džep sakoa i izvadi iz njega vizitkartu. „Svrati do knjižare. Bilo bi mi stvarno drago.“

Danica prihvati, osećajući kako joj se dlanovi znoje. Klimnu glavom. „Ako me put nanese...“

Dok su odmicali, uhvati Tonijev odraz u jednom od velikih ogledala postavljenih duž zida restorana. Gledao je za njom i Danica se upita kako mu je, sa njena sto šezdeset četiri centimetra, oblim kukovima i punačkim zglobovima dodatno otečenim od tesnih cipela, ona izgledala pored te blond boginje, koja mu je bila žena.